

บทบรรณาธิการ

วาระที่วังล้อแห่งกาลเวลาหมุนเวียนมาบรรจบครบรอบอีกครั้ง เรากำลังก้าวเข้าสู่ปี 2569 ท่ามกลาง ภูมิทัศน์ของโลกที่เต็มไปด้วยแรงสั่นสะเทือนและความเปราะบางอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ไม่เพียงแต่พลวัตของ การเมืองการปกครองภายในที่กำลังเปลี่ยนผ่านอย่างเข้มข้น แต่เรายังเผชิญกับคลื่นลมแห่งความตึงเครียดในระดับ ภูมิภาค โดยเฉพาะสถานการณ์ข้อพิพาทระหว่างประเทศ ที่กลับมาปะทุเป็นประเด็นร้อนแรง ทั้งในมิติของการอ้าง สิทธิเหนือพื้นที่ทับซ้อนและวาทกรรมทางประวัติศาสตร์ที่ปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้คน สถานการณ์เหล่านี้ เปรียบเสมือนสัญญาณเตือนภัยที่ดังกึกก้องโดยย้ำเตือนให้เราตระหนักว่าสันติภาพเป็นสิ่งที่ไม่อาจยึดถือเป็นของ ตาย และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตอาจพลิกผันได้เพียงชั่วข้ามคืน ดังนั้น โจทย์ที่ท้าทายที่สุดของการก้าวข้ามปี เก้าสู่ปีใหม่ในครั้งนี้ จึงไม่ใช่เพียงการเฉลิมฉลอง แต่คือการตั้งคำถามถึง การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพให้รอด ปลอดภัย ท่ามกลางสภาวะสงครามและความขัดแย้ง ว่าเราจะเตรียมพร้อมสติปัญญาและทักษะชีวิตอย่างไร เพื่อให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงในโลกที่คาดเดาไม่ได้เช่นนี้

เรื่องเล่ากระแสหลักที่ปรากฏผ่านสื่อของประเทศต่าง ๆ หรือเรื่องเล่ากระแสรองที่ได้รับการส่งต่อจากปาก สู่ปากในพื้นที่ความขัดแย้งต่างล้วนยิ่งทำให้สถานการณ์บานปลายหรือไม่ได้รับการแก้ไขจากเหตุ เมื่อความจริง มักถูกบดบังด้วยหมอกควันของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ชัดเจน และความขัดแย้งสามารถปะทุขึ้นได้ง่ายดายจาก การสื่อสารที่บิดเบือน โจทย์สำคัญของการจัดการศึกษาในปี 2569 จึงต้องยกระดับจากการเรียนรู้เพื่อความรอบรู้ ในตำรา ไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพในโลกแห่งความเป็นจริง การจะอยู่รอดในยุคสมัยนี้ ผู้เรียนจำเป็นต้องมี ทักษะในการเข้าถึงและจัดการกับข้อมูลอย่างชาญฉลาด เพื่อค้นหาความจริงเชิงประจักษ์ที่ซ่อนอยู่พร้อมกับการ สร้างเกราะป้องกันทางความคิดและจิตวิญญาณ ไม่ให้หวั่นไหวไปตามกระแสลมปากหรือเรื่องเล่าที่เลื่อนลอย

ดังนั้น ภายใต้อิทธิพลของเมฆหมอกแห่งความขัดแย้งที่แผ่ปกคลุมไปทั่ว สงครามในพุทธศักราชนี้ อาจไม่ได้จำกัดอยู่เพียงสมรภูมิการสู้รบด้วยอาวุธยุทธโปกรณ์ตามแนวชายแดนเท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตสู่ สงครามรูปแบบใหม่ที่แทรกซึมอยู่ในข้อมูลข่าวสาร สงครามทางเศรษฐกิจ และการแย่งชิงทรัพยากรพื้นฐาน ส่งผล ให้โจทย์ของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ต้องถูกรื้อสร้างใหม่เกือบทั้งหมด ดังนั้น เป้าหมายสำคัญของมนุษย์ใน ยุคนี้ จึงไม่ใช่เพียงการแสวงหาความมั่งคั่งหรือความเป็นเลิศทางวิชาการแบบเดิมอีกแล้ว แต่คือการเรียนรู้เพื่อการ ดำรงชีพให้รอดปลอดภัยในความหมายที่กว้างและลึกซึ้งยิ่งขึ้น กล่าวคือ การอยู่รอดในศตวรรษนี้เรียกร้องความ ปลอดภัยทางกายภาพผ่านการบริหารจัดการปัจจัยพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังเรียกร้องความอยู่รอดทางปัญญาเพื่อให้ เท่าทันเทคโนโลยีที่กำลังเข้ามาสร้างความผันผวนแก่วิถีและช่วยกู้วิกฤต และที่สำคัญที่สุดคือความอยู่รอดทางจิต

วิญญานที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อนทางจิตใจ ความเข้าใจในเพื่อนมนุษย์ และการผดุงไว้ซึ่งสุนทรียภาพ เพื่อไม่ให้ความหยาบกระด้างของสงครามกัดกร่อนความเป็นมนุษย์ของเราจนหมดสิ้น

แม้ว่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเป็นสิ่งที่อาจจะสร้างกันยาก แต่การให้สติ การเน้น และการตอกย้ำถึงความสำคัญ อย่างน้อยที่สุดคือ การสร้างรอยทางแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่มากก็น้อยใช้หรือไม่

ด้วยเหตุนี้ วารสารวิทยาการเรขาคณิตและศึกษาศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568) กองบรรณาธิการจึงขอเสนอแนวทางที่เป็นเสมือนเครื่องยังชีพทางปัญญา ผ่าน 2 บทความวิจัย 2 บทความวิชาการที่ตอบโจทย์ความท้าทายดังกล่าว ดังต่อไปนี้

บทความวิจัยเรื่อง **การจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกระบวนการเชิงพื้นที่ร่วมกับเทคนิคปัญญาประดิษฐ์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ปัญญาประดิษฐ์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย** ของ ภูมิณัฐ ยงค์พิระกุล ชรินทร์ มั่งคั่ง และวรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร งานวิจัยชิ้นนี้ นำเสนอแนวคิดที่ท้าทายและน่าสนใจ โดยการนำความเก่ามาผสมผสานกับความใหม่ได้อย่างลงตัว คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดึงเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแกนหลักในการสร้าง "ภูมิคุ้มกัน" ทางความคิด ผสมผสานกับกระบวนการเชิงพื้นที่ที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาและทำความเข้าใจบริบทท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลผลร่วมกับ "เทคนิคปัญญาประดิษฐ์" วิธีการนี้เปลี่ยนบทบาทของ AI จาก "ผู้บงการคำตอบ" ให้กลายเป็นเพียง "เครื่องมือช่วยวิเคราะห์" เพื่อการตัดสินใจบนพื้นฐานของความพอประมาณและมีเหตุผล

นัยสำคัญของงานวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนในการศึกษานั้น ไม่ใช่การวิ่งตามเทคโนโลยีจนลืมหูลืมตา หรือการปฏิเสธเทคโนโลยีเพื่อรักษาของเดิม แต่สิ่งสำคัญคือการรู้จักบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับเทคโนโลยีระดับโลกอย่างชาญฉลาด บทความนี้ยืนยันว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังคงเป็นหลักคิดที่ทันสมัยและสามารถประยุกต์ใช้ได้เสมอ แม้ในวันที่โลกหมุนด้วยปัญญาประดิษฐ์ก็ตาม การสร้างเยาวชนให้มีความฉลาดรู้ทางดิจิทัลควบคู่ไปกับจริยธรรม จึงเป็นหนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

บทความวิจัยเรื่อง **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเชิงเอไอเพื่อสร้างองค์กรสมรรถนะสูงสำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร** ของ พงษ์ศักดิ์ ผกามาต ฤทธิเดช พรหมดี ณิชชยา สมมาตเดชสกุล ทรงเดช สอนใจ และละดา ดอนหงษา งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อถอดรหัสคุณลักษณะและองค์ประกอบที่จำเป็นของการพัฒนา "สมรรถนะเชิงเอไอ" (AI Competency) สำหรับผู้บริหารและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีที่ครอบคลุมทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

เริ่มต้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถาบันการศึกษาชั้นนำที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 12 คน เพื่อ
ถกแถลงวิสัยทัศน์และประสบการณ์จริง นำมาสู่การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและบุคลากร
ทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกว่า 598 คน จาก 23 สถาบัน ซึ่งทำให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือและ
สะท้อนภาพรวมของบริบทอุดมศึกษาไทยได้อย่างชัดเจน

สาระสำคัญจากการค้นพบ ระบุว่า โครงสร้างของสมรรถนะเชิงเอไอที่บุคลากรทางการศึกษาพึงมีนั้น
ประกอบไปด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านพุทธิพิสัย (ความรู้) 2) ด้านทักษะพิสัย (การปฏิบัติ) และ 3) ด้านจิตพิสัย
(ทัศนคติ) โดยจำแนกออกเป็น 7 องค์ประกอบย่อยที่สำคัญ คือ 1) ความรู้พื้นฐานคอมพิวเตอร์และเอไอ
2) ความสามารถในการเข้าถึงเอไอ 3) การประยุกต์ใช้เอไอในการทำงาน 4) การผลิตและสร้างสรรค์สื่อด้วยเอไอ
5) การสื่อสารผ่านเอไอ 6) การบริหารจัดการสื่อเอไอ และ 7) การประเมินค่าผลลัพธ์จากเอไอ ซึ่งองค์ประกอบ
เหล่านี้เปรียบเสมือนฟันเฟืองสำคัญที่จะขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้ บทความยังได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสำหรับการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวผ่าน
5 รูปแบบการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้ออนไลน์ 3) การศึกษาจากกรณีตัวอย่าง
4) การเรียนรู้ผ่านระบบเอไอ และ 5) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ข้อค้นพบเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนแนวทาง
เชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความพร้อม
รับมือกับอนาคต เปลี่ยนความท้าทายของเทคโนโลยีให้กลายเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย
สู่มาตรฐานสากลต่อไป

บทความวิชาการเรื่อง **ไฮกุ: เครื่องมือการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา** ของ **กิตติวัฒน์ แผงบุญ และณัฐพล
มีแก้ว** ได้นำเสนอแนวทางการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ด้วยการหยิบยกศิลปะการประพันธ์เก่าแก่ของญี่ปุ่นอย่าง
"ไฮกุ" มาเป็นสะพานเชื่อมสู่การเรียนรู้สมัยใหม่ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า หัวใจของไฮกุไม่ได้หยุดอยู่แค่ความ
งดงามทางภาษาที่มีฉันทลักษณ์เพียง 5-7-5 พยางค์ แต่หมายถึง กระบวนการทางปัญญาที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง การที่
ผู้เรียนจะสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อันซับซ้อน หรือปรากฏการณ์ทางสังคม ลงในถ้อยคำที่
จำกัดได้นั้น จำเป็นต้องผ่านกระบวนการตกลึกทางความคิดอย่างเข้มข้น ต้องอาศัยทักษะการวิเคราะห์
สังเคราะห์ และการเลือกสรรคำที่ "ใช่" ที่สุด เพื่อสื่อสารแก่นแท้ของเรื่องราวนั้นออกมา ภายใต้ข้อจำกัดของ
พยางค์ที่เปรียบเสมือนกรอบที่ทำลายสติปัญญา

การนำไฮกุมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนสังคมศึกษาจึงเปรียบเสมือนการเปลี่ยนห้องเรียนจากการเป็นเพียง
พื้นที่รับส่งข้อมูลให้กลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนในการวิเคราะห์ข้อเท็จจริง และการถ่ายทอด

จินตนาการ แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างห้องเรียนแห่งความสุขที่ลดความตึงเครียดของการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับความงามของความรู้ในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บทความวิชาการเรื่อง **พฤติกรรม การปรับตัวในการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: การศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้จากประสบการณ์จริง ของ กุสธิตา มาลาม** บทความวิชาการชิ้นนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้จากประสบการณ์จริงในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตการปรับตัวของผู้เรียนใน 7 มิติที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่การยอมรับในความหลากหลายของพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่ความต้องการในการปูพื้นฐานความรู้ที่เข้มข้น ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังคงคาดหวังให้ผู้สอนบรรยายเนื้อหาให้ครบถ้วนเพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่ชัดเจนก่อนที่จะต่อยอดไปสู่การอภิปราย

ในด้านพฤติกรรม การเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนในระดับนี้ให้ความสำคัญกับระเบียบวินัย โดยเฉพาะการเข้าเรียนให้ตรงเวลา และมีการพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้เฉพาะตัวที่หลากหลาย เช่น การจดบันทึกสรุปความและการอ่านทบทวน นอกจากนี้ มิติทางสังคมยังเป็นปัจจัยที่โดดเด่น โดยผู้เรียนมีการปรับตัวผ่านกระบวนการกลุ่ม (Group Learning) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเน้นการมีส่วนร่วมผ่านการอภิปรายในชั้นเรียน รวมถึงความสามารถในการปรับตัวต่อการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

โดยสรุป บทความวิชาการชิ้นนี้ทำหน้าที่เป็นเสมือนกระบอกเสียงที่สะท้อนความต้องการและพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้เรียน (Student Voice) ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับคณาจารย์และผู้บริหารการศึกษา ข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบโจทย์ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ช่วยให้สถาบันการศึกษาสามารถผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีความพร้อมในการทำงานท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความเข้ามาเผยแพร่ในวารสารวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568) ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาพิจารณาประเมินผลงานทางวิชาการและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบทความให้มีความสมบูรณ์และทันสมัย ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไอเยเรศ บุญฤทธิ์

บรรณาธิการ